

Sygn. akt I ACa 236/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Bogdan Świerczakowski

Sędzia SA Ewa Kaniok (spr.)

Sędzia SO (del.) Robert Obrębski

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K. (1)

przeciwko Fundacji (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 27 października 2011 r.

sygn. akt I C 45/11

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powódki kosztami procesu w drugiej instancji.**

I ACa 236/12

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 10.01.2011 r. przeciwko Fundacji (...) w W., powódka Z. K. (2) wniosła o udzielenie jej dalszej pomocy humanitarnej w kwocie 150.000,00 zł, opierając swoje roszczenie na fakcie śmierci matki W. G., która została przymusowo zabrana na roboty do Niemiec w dniu 15.11.1939 r. i zmarła 28.05.1945 r. z powodu nie udzielenia jej pomocy przy porodzie wL.. Powódka wnosila o zasądzenie kwoty 150.000 zł tytułem odszkodowania za szkody osobowe spowodowane przymusowym wykonywaniem robót na terenie Niemiec przez jej matkę w latach 1939-1945, jak również śmiercią jej matki podczas wykonywania robót przymusowych

Pozwana wniosła o odrzucenie pozwu oraz o zasądzenie kosztów postępowania a w przypadku nieuwzględnienia wniosku o odrzucenie pozwu o jego oddalenie.

Wyrokiem z 27.10.2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i postanowił nie obciążać powódki kosztami procesu.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał:

Z. K. (1) urodziła się w dniu 14.11.1943 r. w czasie pobytu jej matki W. G. na zesłaniu do pracy przymusowej, na terenie III Rzeszy.

W. G. została deportowana na roboty przymusowe do Niemiec w dniu 15.11.1939 r. i zmarła w dniu 28.05.1945 r. z powodu nie udzielenia jej pomocy przy porodzie w obozie pracy.

Z. K. (2) jest osobą schorowaną cierpi na nadciśnienie tętnicze oraz kamicy pęcherzyka żółciowego, stale przyjmuje leki. Znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, utrzymuje się z emerytury w kwocie 1 086,87 zł netto, w której skład wchodzi świadczenie dla osób deportowanych w kwocie 117,72 zł.

Fundacja (...) z siedzibą w W. wypłaciła Z. K. (2), jako dziecku urodzonemu w czasie pracy przymusowej rodziców, świadczenie tytułem pomocy humanitarnej w łącznej wysokości 4.370,34 zł w dniach: 22.11.2007 r. i 22.12.2008 r.

Z dniem 31.12.2006 r. Fundacja (...) w W. zakończyła przyznawanie świadczeń w oparciu o § 11 niemieckiej ustawy federalnej o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość" z dnia 02.08.2000 r. Obecnie jedyną formą wypłat realizowanych przez Fundację są tak zwane zapomogi specjalne, kierowane do osób poszkodowanych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej, które dotychczas nie otrzymały żadnego świadczenia z Fundacji.

Powódka składała do Sądu Okręgowego w Warszawie wcześniej dwukrotnie pozwy przeciwko Fundacji (...) w W. o odszkodowanie w kwocie 120.000 zł, które były odrzucane z uwagi nie wyczerpanie trybu wewnątrzfundacyjnego wypłaty świadczeń i w konsekwencji niedopuszczalność drogi sądowej (dowód: załączone akta spraw I C 167/07 i I C 82/09).

W ocenie Sądu Okręgowego brak było podstaw do domagania się przez powódkę od pozwanej świadczenia z tytułu śmierci matki, gdyż zgodnie z niemiecką ustawą federalną o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość" z dnia 02.08.2000 r., na podstawie której pozwana wypłaca świadczenia osobom poszkodowanym, świadczenia przeznaczone były dla żyjących ofiar narodowego socjalizmu, które żyły w dniu 16 lutego 1999 r. Powódce nie przysługiwały zatem świadczenia jako osobie uprawnionej na podstawie § 11 powołanej ustawy. Ponadto z dniem 31.12.2006 r. Fundacja (...) w W. zakończyła przyznawanie świadczeń w oparciu o ten przepis.

Zgodnie z § 6 statutu Fundacji (...) pkt 2 celem fundacji jest m.in. świadczenie ofiarom prześladowań nazistowskich, ze szczególnym uwzględnieniem osób ciężko chorych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezpośredniego wsparcia finansowego, celowej pomocy refinansowej, rzeczowej lub informacyjno-prawnej, udzielanych w ramach własnych programów humanitarno-socjalnych, medyczno-psychologicznych i informacyjno-prawnych, oraz poprzez uczestnictwo w odpowiednich programach innych podmiotów krajowych i zagranicznych, a także stwierdzenie zgodności dokumentów złożonych przez wnioskodawców z wymogami obowiązującymi przy weryfikacji wniosków.

Zapisy statutu pozwanej nie powodują wprost powstania roszczeń o wypłatę środków z tego funduszu, które mogłyby być podstawą do ich przymusowego dochodzenia na drodze sądowej.

Wypłacone na rzecz powódki świadczenia miały jedynie charakter pomocy humanitarnej ze środków uruchomionego w czerwcu 2007 r. Programu pomocy socjalnej i medycznej, który uległ już zakończeniu, stąd bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy była okoliczność informowania powódki o możliwości odwołania od decyzji w tym zakresie, w szczególności w sytuacji, gdy powódka nie kwestionuje, że wypłata tej kwoty nastąpiła zgodnie z tym programem pomocy i dlatego Sąd oddalił wniosek powódki o zobowiązanie pozwanej do złożenia dokumentacji dotyczącej wypłaconych powódce świadczeń.

Obecnie jedyną formą wypłat realizowanych przez pozwaną Fundację są tak zwane zapomogi specjalne. Podstawą prawną ich wypłacania jest Uchwała nr(...) Zarządu Fundacji (...) z dnia 28.11.2008 r. w sprawie uruchomienia

„Programu wypłat zapomóg specjalnych”, finansowanego ze środków własnych Fundacji, kierowanego do osób poszkodowanych przez wojnę i nazizm, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Program wypłat zapomóg socjalnych polega na udzieleniu jednorazowej pomocy pieniężnej i obejmuje wyłącznie bezpośrednie ofiary prześladowań nazistowskich, które mieszkały w Polsce i dotychczas nie korzystały ze świadczeń Fundacji, do których powódka nie należy.

Brak jest zatem podstaw prawnych do uznania, iż powódce przysługują jakiegokolwiek roszczenia wobec pozwanej Fundacji, która dokonywała jedynie wypłat środków w ramach określonych niemiecką ustawą federalną o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość" z dnia 02.08.2000 r., nie jest natomiast podmiotem odpowiedzialnym za wypłatę zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez powódkę.

Sąd oddalił wniosek powódki o jej przesłuchanie w charakterze strony, gdyż jej sytuacja rodzinna i majątkowa wynika ze złożonych dokumentów, a rozmiar doznanej przez nią krzywdy na skutek śmierci matki nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż pozwana nie jest osobą odpowiedzialną za wypłatę zadośćuczynienia za krzywdę powódki.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka Z. K. (1) zaskarżając go w całości.

Apelująca zarzuciła:

1. naruszenie art. 316 § 1 kpc, poprzez przyjęcie przez Sąd jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia przepisów prawa materialnego nieobowiązującego w dacie orzekania;
2. naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego z pominięciem dowodu z przesłuchania powódki;
3. naruszenie art. 328 § 2 kpc, poprzez niewskazanie przez Sąd w uzasadnieniu wyroku motywów przyjęcia jako podstawy prawnej § 11 niemieckiej ustawy federalnej o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość" z dnia 02.08.2000 r.

W oparciu o powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kwoty 150.000,00 zł tytułem odszkodowania za szkody osobowe spowodowane przymusowym wykonywaniem robót na terenie Niemiec przez jej matkę w latach 1939-1945, jak również śmiercią jej matki podczas wykonywania robót przymusowych oraz zasądzenie kosztów postępowania. W przypadku nie uwzględnienia powyższego wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Rację ma sąd I instancji, iż w sprawie nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia dowodu z przesłuchania powódki w charakterze strony albowiem brak było okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia i mogłyby zostać wykazane przy pomocy tego dowodu. Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. jest zatem zarzutem chybionym.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 316 par. 1 k.p.c. Przepisy niemieckiej ustawy federalnej o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość z dnia 2.08.2000r. zostały przywołane przez sąd I instancji jedynie w celu wskazania reguł, w oparciu o które wypłacane były ze środków w/w Fundacji świadczenia dla osób poszkodowanych na skutek prześladowań nazistowskich w czasie II wojny światowej.

W latach 2001-2006 Fundacja (...) pośredniczyła w przekazywaniu świadczeń o charakterze humanitarnym dla byłych robotników przymusowych i niewolniczych ze środków (...) fundacji (...). Powódce wypłacono świadczenie z tytułu

represji zaliczonych do kategorii V obejmującej dzieci urodzone w czasie pracy przymusowej rodziców na terenie III Rzeszy.

Niemiecka ustawa nie objęła świadczeniami osób, które w okresie okupacji utraciły członków rodziny, zatem w oparciu o przepisy tej ustawy powódka nie mogła domagać się rekompensaty za śmierć matki. Nie mogła także domagać się odszkodowania za szkody spowodowane przymusowym wykonywaniem robót na terenie Niemiec przez jej matkę w latach 1939-1945 albowiem wypłaty przysługiwały żyjącym bezpośrednim ofiarom prześladowań nazistowskich (wyjątek stanowiły osoby zmarłe 16.02.1999r. i po tej dacie), a matka powódki zmarła w 1945r.

Powódka jako osoba, która utraciła matkę w wyniku prześladowań nazistowskich była uprawniona do występowania o pomoc humanitarną wypłacaną w formie zasiłku socjalnego lub na zakup leków ze środków Programu Pomocy Socjalnej i Medycznej uruchomionego w 2007r. przez Fundację (...).

Powódka otrzymała dwa zasiłki socjalne z tego programu. Ze względu na rozdysponowanie środków finansowych przeznaczonych na w/w cel realizacja w/w programu została zakończona (k.4).

Fundacja nie zajmuje się wypłatą świadczeń o charakterze odszkodowawczym, gdyż nie posiada takich kompetencji i nie otrzymała od strony niemieckiej środków na tego rodzaju wypłaty.

Rację ma zatem sąd I instancji, że roszczenie powódki nie znajduje podstawy prawnej.

Powódka nie wykazała, aby w chwili obecnej pozwana Fundacja dysponowała środkami finansowymi w ramach własnych programów humanitarno- socjalnych, przeznaczonych na świadczenie pomocy dla osób, których rodzice zmarli w czasie robót przymusowych w Niemczech w 1945r.

Jak wynika z wyjaśnień Fundacji, obecnie jedyną formą wypłat realizowanych przez Fundację są tzw. zapomogi socjalne, kierowane wyłącznie do tych poszkodowanych, którzy znajdują się w najtrudniejszej sytuacji życiowej i nigdy dotąd nie otrzymali świadczenia z Fundacji (...)-niemieckie pojednanie”. Powódka nie należy do takich osób.

Powódka nie wykazała również aby przysługiwało jej prawo do odwołania się od decyzji o przyznaniu zasiłku socjalnego do Komisji Odwoławczej, komisja ta zakończyła działalność w 2006r. po wygaśnięciu roszczeń wynikających z niemieckiej ustawy federalnej o utworzeniu Fundacji (...), Odpowiedzialność i Przyszłość z dnia 2.08.2000r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji. O kosztach postępowania orzekł zgodnie z art. 102 k.p.c. mając na względzie trudną sytuację materialną i życiową powódki oraz charakter dochodzonych przez nią roszczeń.